

Сертификаттау курсы бағдарламасы

Бағдарлама паспорты

Білім беру бағдарламасын әзірлеушінің білім және ғылым ұйымының атауы	«Астана медицина университеті» КЕАҚ №IA00055 от 05.06.2023ж. ҚА с-сы
Қосымша білім беру түрі (<i>біліктілікті арттыру/сертификаттау курсы/формальды емес білім беру шарасы</i>)	Сертификаттау курсы
Бағдарлама атауы	Спорттық медицина
Мамандықтың және (немесе) маманданудың атауы (<i>мамандықтар мен маманданулар номенклатурасына сәйкес</i>)	Мамандық — жоғары медициналық білімі бар медицина қызметкерлерінің мамандықтары; Мамандандыру — Спорттық медицина*
Білім беру бағдарламасының деңгейі (<i>базалық, орта, жоғары, мамандандырылған</i>)	базалық
СБШ бойынша біліктілік деңгейі	7
Білім беру бағдарламасының алдыңғы деңгейіне қойылатын талаптар	Жоғары медициналық білім, резидентурада оқымаған 2014 жылдан кейінгі интернатура түлектерін қоспағанда. (Пәнаралық мамандандыру бойынша сертификаттау курсына оқуға жоғары медициналық білімі бар медицина қызметкерлері жіберіледі, резидентурада оқымаған 2014 жылдан кейінгі интернатура түлектерін қоспағанда).
Бағдарламаның ұзақтығы кредитпен (сағатпен)	24 кредит (720 ак.сағат)
Оқыту тілі	Қазақша, орысша
Өткізу орны	Клиническая база
Оқыту форматы	Офлайн
Мамандандыру бойынша берілетін біліктілік (сертификаттау курсы)	Спорттық медицина дәрігері
Оқуды аяқтағаннан кейінгі құжат (сертификаттық курс туралы куәлік, біліктілікті арттыру туралы куәлік)	Қосымшасымен бірге сертификаттау курсы туралы куәлік (транскрипт)
Сараптама ұйымының толық атауы	«Денсаулық сақтау» даярлау бағыты бойынша ОӘБ, Физикалық медицина және реабилитация, спорттық медицина, дәстүрлі медицина комитеті 05.12.2025ж. хаттама № 6
Сараптамалық қорытындыны жасау күні	«05» желтоқсан 2025ж. Н.И.Шевелева «05» желтоқсан 2025ж. А.Ш.Избасарова
Сараптама қорытындысының қолданылу мерзімі	3 жыл

Нормативтік сілтемелер: Сертификаттау курсы бағдарламасы мынаған сәйкес:

1. Денсаулық сақтау саласындағы мамандарға қосымша және формальды емес білім беру қағидаларын, денсаулық сақтау саласындағы қосымша және формальды емес білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын ұйымдарға қойылатын біліктілік талаптарын, сондай-ақ қосымша және формальды емес білім беру арқылы денсаулық сақтау саласындағы мамандар алған оқудың нәтижелерін тану қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 21 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-303/2020 бұйрығы.
2. Денсаулық сақтау саласындағы мамандарды сертификаттауға жататын мамандықтар мен мамандандырулар тізбесін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 30 қарашадағы № ҚР ДСМ-218/2020 бұйрығы.
3. «Денсаулық сақтау саласындағы кәсіби стандарттарды бекіту туралы» Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрінің 2024 жылғы 25 қаңтардағы №46 бұйрығы.
4. Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрінің міндетін атқарушы 2022 жылғы 01.12.2022 №346 бұйрығы редакциясымен «Спорттық медицина ұйымдарының құрылымын және олардың қызметі туралы ережелерді бекіту туралы». Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрінің 2014 жылғы 24 қарашадағы №109 бұйрығы.

Күрсатырушылар туралы мәліметтер:

Лауазымы	Т.А.Ә.	Е-майл
Әзірленді		
Реабилитология және спорт медицинасы кафедрасының меңгерушісі, медицина ғылымдарының докторы, доцент, «Астана медицина университеті» КЕАҚ	Сливкина Н.В.	slivkina.n@amu.kz
Реабилитология және спорт медицинасы кафедрасының ассистенті, «Астана медицина университеті» КЕАҚ Спорт дәрігері, Қазақстан Республикасының ҰОК	Рыженкова Е.И.	e.i.ryzhenkova@mail.ru

СК ББ бағдарламасы «Астана медицина университеті» КЕАҚ-ның Реабилитология және спорт медицинасы кафедрасының отырысында талқыланды.

Лауазымы, жұмыс орны, ғылыми атағы (бар болса)	Т.А.Ә.	күні, хаттама №
Төрайымы	Ткачев В.А.	24.11.2025ж. № 4 хаттамасы

СК ББ бағдарламасының сараптамалық бағалауы «Денсаулық сақтау» даярлау бағыты бойынша ОӘБ Физикалық медицина және реабилитация,

спорттық медицина, дәстүрлі медицина комитетінің отырысында талқыланды.

Лауазымы, жұмыс орны, ғылыми атағы (бар болса)	Т.А.Ә.	күні, хаттама №
Төрайымы	Жанаспаева Г.А.	5.12.2025ж. №6 хаттамасы

СК ББ бағдарламасы, сараптама актісі және қаралу хаттамасы сілтеме бойынша орналастырылған:

СК ББ бағдарламасы «Денсаулық сақтау» даярлау бағыты бойынша ОӘБ 2026 жылғы 0000 отырысында мақұлданды, № 000 хаттама (СК ББ жобасы ОӘБ сайтында, АЖ каталогында орналастырылған).

Сертификаттау курсы бағдарламасының паспорты

Бағдарламаның мақсаты:

Спорттық медицина саласы бойынша маманды дайындау, ол спортшылар мен дене тәрбиесімен және спортпен айналысатын адамдарды медициналық-биологиялық қамтамасыз ету, физикалық мәдениет пен спортқа байланысты аурулар мен жарақаттар кезінде білікті, мамандандырылған медициналық көмек көрсету және алдын алу жұмыстарын жүргізуге қабілетті болады..

Бағдарламаның қысқаша сипаттамасы:

Бағдарламаның қысқаша сипаттамасы:

Бұл бағдарлама спорт медицинасы дәрігеріне қажетті кәсіби дағдылар мен машықтарды меңгеру және жетілдіруді көздейді. Бағдарлама аясында қатысушы денсаулық жағдайы мен физикалық қабілеттілікті диагностикалау әдістемелерін меңгереді, спорт медицинасы практикасына қолданады, дене тәрбиесімен және спортпен айналысатын адамдарға дәрігерлік бақылау мен дәрігерлік-педагогикалық қадағалауды жүзеге асыра алады. Сонымен қатар, бағдарлама постжүктемелік қалпына келуді жеделдету және үздік спорттық нәтижелерге қол жеткізу үшін негізделген ұсыныстар жасауға, спортшыларда кездесетін негізгі ауруларды диагностикалау мен емдеудің стандарттарын қолдануға, тыйым салынған заттарды тағайындауға, жарақаттан кейінгі оңалтудың оңтайлы жеке бағдарламаларын құрастыруға, сондай-ақ антидопинг ережелерін сақтай отырып, спортшыны қолдау және қалпына келтірудің ғылыми тұрғыдан негізделген құралдарын пайдалануға үйретеді. Бағдарлама теориялық блокты (жалпы және спорттық патология негіздері) және функционалдық сынақтарды жүргізу мен бағалау әдістемелерін, физикалық қабілеттілікті өлшеу практикалық блоктарын қамтиды.

Бағдарламаның негізгі элементтерін келісу:

№/п	Оқу нәтижесі	Бағалау әдісі (Бақылау және өлшеу құралдары ББ қосымшасына сай)	Оқу әдістері
1	Дене тәрбиесімен және спортпен айналысатын, соның ішінде физикалық және психикалық мүмкіндіктері шектеулі адамдардың денсаулық жағдайын жүйелі бақылау, медициналық тексерулер, диспансерлік бақылау және дәрігерлік-педагогикалық қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру принциптері бойынша білімді көрсетуге қабілетті. Жас ерекшеліктері мен жыныстық сипаттарды ескере алады.	Сұхбат (ОЕ – Oralexamination (ауызша емтихан) ; өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment); әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback).	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, топтық талқылаулар, тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.

2	Спортпен айналысудан туындаған аурулар мен жарақаттарды алдын алу және емдеу, сондай-ақ медициналық реабилитацияның негізгі мәселелері бойынша білімді көрсетуге қабілетті.	Сұхбат (ОЕ – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Лекции, семинары, практические занятия, тренинги, письменные задания (Эссе), работа в малых группах, групповые дискуссии, анализ ситуаций (CS - case-study), учебная конференция; самостоятельная работа слушателя.
3	Спорттық іс-шараларды өткізген кезде спортшыларға және дене тәрбиесімен айналысатын адамдарға медициналық көмек көрсету мен ұйымдастыру дағдыларын көрсетуге қабілетті.	Сұхбат (ОЕ – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
4	Медициналық құжаттама мен медициналық-статистикалық ақпаратты басқаруға қатысу дағдыларын көрсетуге қабілетті.	Сұхбат (ОЕ – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
5	Қозғалыс аппаратының жағдайын бағалауда ультрадыбыстық диагностика	Сұхбат (ОЕ – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық	Дәрістер, семинарлар, практикалық

	қолдану бойынша білімді көрсетуге қабілетті.	тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
6	Спортшылардағы жарақаттар мен зақымдарды кешенді емдеуде физиотерапевтік процедураларды тағайындау және жүргізу дағдыларын көрсетеді.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
7	Жарыстар мен жаттығулар кезінде медициналық қызмет көрсетуді жоспарлай және қамтамасыз ете алады, физикалық жүктемелер кезінде электрофизиологиялық, биохимиялық зерттеулер мен функционалдық тестілеу деректерін жүргізіп, интерпретациялай алады.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
8	Денсаулықты қалпына келтіру гимнастикасын және спортпен айналысатын адамдарды, соның	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық	Дәрістер, семинарлар, практикалық

	ішінде мүмкіндігі шектеулі тұлғаларды қадағалау кезінде жасын, дайындығын және жаттығу өткізу жағдайларын ескере отырып, жеке оңтайлы жаттығу режимін кезеңдік физиологиялық бақылау, жаттығулардың жеткіліктілігі мен тиімділігін бағалау дағдыларын меңгерген.	тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
9	Оқу-жаттығу жиындары, тамақтану нысандары және спорттық жарыстар өтетін орындардың санитарлық-гигиеналық жағдайын бақылау дағдыларын көрсетеді.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
10	Протоколдарға сәйкес, балалар мен мүмкіндігі шектеулі тұлғалар да кіретін науқастарға арналған дифференциалды диагностика жүргізу, клиникалық диагнозды негіздеу, қажетті құралдық және лабораториялық зерттеу әдістерін тағайындау, қосымша зерттеу әдістерінің нәтижелерін интерпретациялау және клиникалық протоколдарға сәйкес адекватты терапия тағайындау дағдыларын меңгерген.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
11	Бекітілген клиникалық протоколдар мен жарыстар ережелеріне, сондай-ақ WADA	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық	Дәрістер, семинарлар, практикалық

	Әлемдік антидопинг кодексінің талаптарын ескере отырып, медициналық көмек көрсету, соның ішінде реанимациялық іс-шараларды жүргізу дағдыларын көрсетеді.	тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
12	Халықаралық спорт федерациялары қабылдаған ережелер, қағидалар және регламенттерге сәйкес спорттық жарыстарға қатысушыларды допускау дағдыларын меңгерген.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
13	Спортшыларға дәрілік және дәрі-дәрмексіз емдеу әдістерін, реабилитациялық бағдарламаларды тағайындай алады және медициналық көмектің барлық деңгейлерінде олардың тиімділігін дәлелді медицинаға негізделе отырып бағалай алады.	Ситуациялық тапсырманы шешуді бағалау, кесте/схеманы бағалау Тест тапсыру, ситуациялық тапсырманы шешуді бағалау, клиникалық жағдайды талқылау (CbD – Case-based Discussion).	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
14	Медико-биологиялық қамтамасыз етудің жеке жоспарын құра алады, дәрі-	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық	Дәрістер, семинарлар, практикалық

	дәрмек, биологиялық белсенді қоспалар, спорттық тамақ өнімдері мен сусындарға қажеттілікті есептей алады.	тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
15	Спортшылардың жұмыс қабілетін арттыру және жүктемеден кейінгі қалпына келуді оңтайландыру үшін физикалық факторларды қолдану дағдыларын көрсетеді.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тақырыптық әдеби шолу, оқу конференциясы; тыңдаушының өзіндік жұмысы.
16	Спортшыға халықаралық стандарттарға сәйкес спортта тыйым салынған затты және/немесе тыйым салынған әдісті терапевтік мақсатта қолдану туралы өтінішті рәсімдеуге көмектесу дағдыларын көрсетеді.	Сұхбат (OE – Oralexamination (ауызша емтихан), ситуациялық тапсырмаларды шешу, көп таңдаулы тест сұрақтары (MCQs – Multiple Choice Questions); өзін-өзі бағалау (SA – SelfAssessment), әріптестер бағасы (PA – PeerAssessment); кері байланыс (MSF – Multi-Source Feedback), практикалық дағдыларды бағалау.	Дәрістер, семинарлар, практикалық сабақтар, тренингтер, жазбаша тапсырмалар (эссе), шағын топтарда жұмыс, топтық талқылаулар, ситуациялық талдау (CS – case-study), тыңдаушының өзіндік жұмысы.
17	Жеке тұлғалар/науқастар, олардың отбасылары мен топтары, әріптестер және басқа мамандармен әртүрлі жағдайларда анық, тиімді және кәсіби коммуникация мен өзара	Стандартталған науқас (SP – Standard Patient) Клиникалық симуляция сценарийін орындауды бағалау	Тренинг / рөлдік ойын / іскерлік ойын

	әрекеттесу дағдыларын көрсетеді.		
18	Деректерге қол жеткізу, бағалау және интерпретациялау үшін әртүрлі ақпараттық технологияларды қолданады; инновациялық технологияларды меңгеруге және оларды практикада пайдалануға қабілетті.	Медициналық құжаттаманы рәсімдеудің сапасын бағалау	Есеп-қисап және есеп беру құжаттамасын жүргізу
19	Медициналық көмектің жоғары деңгейін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді бағалай алады және ең тиімді әдістерді қолданады. Антидопинг терапиясындағы тәуекелдерді жіктей алады.	Клиникалық жағдайды талқылау (CbD – Case-based Discussion)	Дебрифинг (тапсырманы орындағаннан кейінгі талқылау)
20	Күнделікті кәсіби қызметіне және білімін жалғастыруға қажет жаңа білімдерді игеруге қабілетті және дайын	Презентацияны бағалау, рецензияны бағалау	Журнал клубы (JC - Journal club) Кіші топтарда жұмыс, проблемалық оқыту

Сертификаттау курсы жүзеге асыру жоспары

№	Тақырып/бөлім/пәннің атауы	Сағат көлемі					Тапсырма
		дәріс	семинар	тренинг	практика	ТӨЖ	
1.	1 Модуль. ҚР мен шетелде спорт медицинасын ұйымдастыру-әдістемелік негіздері	4	5	4	5	12	30 сағат
1.1	Қазақстан Республикасындағы спорт медицинасы, мақсаттары мен міндеттері. ҚР спорт медицинасын ұйымдастыру құрылымы. Әдістемелік және нормативтік-құқықтық құжаттар. Спорт	1	1	1	1	3	Қазақстан Республикасындағы спорт медицинасын ұйымдастыру құрылымын сипаттаңыз; - оқу-жаттығу жиындары мен жарыстарды медициналық қамтамасыз ету кезінде басшылыққа алатын нормативтік-құқықтық актілерді көрсетіңіз;

	дәрігерінің функционалдық міндеттері. Құжат жүргізу. Спорт медицинасын кабинеті бойынша нормативтік құжаттар. Спортшыларға қызмет көрсетуде көпсалалы тәсіл. Салалықаралық өзара әрекеттестік. Кешенді ғылыми топ.						- әртүрлі физикалық жүктемелер кезінде организмнің энергиямен қамтамасыз ету механизмдерін сипаттаңыз; - адамның денесінің және қозғалыстарының биомеханикалық сипаттамаларын анықтаңыз; - адамның статикалық жағдайлары мен қозғалыстарының тиімділігін бағалаңыз; - адамның денесінің жағдайлары мен қозғалыстарын анатомиялық талдау әдістерін сипаттаңыз; - жас ерекшеліктеріне байланысты организмнің компенсаторлық-бейімделуші реакцияларын қамтамасыз ететін механизмдерді және өмірлік қызметтің әртүрлі көріністері арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды сипаттаңыз; - кәсіби спорттық іріктеудің анатомо-физиологиялық, функционалдық-биохимиялық және психологиялық критерийлерін анықтаңыз.
1.2	Дене тәрбиесі мен спорт теориясы және әдістемесінің негізгі мәселелері. Адамның физикалық қасиеттері және оларды дамыту әдістері туралы түсінік. Спорттық жаттығу. Спорттық жаттығуды ұйымдастыру принциптері мен мазмұны. Физикалық қасиеттерді бағалау әдістері.	1	1	1	2	3	
1.3	Бұлшықет қызметінің анатомо-физиологиялық негіздері. Жасушалық метаболизм және энергия өндірудің биомеханикалық жолдары. Жаттығулар кезінде адамның энергияны беру жүйелері. Жаттығудағы энергетикалық жүйелер. Әртүрлі спорт түрлерінде, дайындық кезеңдерінің әр сатысында спортшылардың анатомо-физиологиялық және жас-жыныстық ерекшеліктері. Кәсіби іріктеу және болашақ әлеуетін бағалау критерийлері.	1	2	1	1	3	

1.4	Спорт медицинасындағы инновациялық технологиялар. Электрондық тақта. Тренажерлер, арнайы киім-кешек пен құрал-жабдықтар, көпбұрышты видеожазба және HD видеоқайталау жүйесі, GP Sports – физикалық жағдайды мониторингтеу жүйесі.	1	1	1	1	3	
2.	2 Модуль. Дәрігерлік бақылау	12	24	12	24	48	120 сағат
2.1	Денешынықтырумен және спортпен айналысатын тұлғаларға дәрігерлік бақылау. Спортпен айналысуға рұқсат беру. Спортпен шұғылдануға қарсы көрсеткіштер. Жас спортшылардың денсаулық жағдайына дәрігерлік бақылауды ұйымдастыру. Әйелдер спортындағы дәрігерлік бақылаудың ерекшеліктері. Паралимпиадалық спорттағы дәрігерлік бақылау.	1	2	1	1	3	Спортпен айналысатын тұлғаларды дәрігерлік бақылау кезінде минималды зерттеу кешенін атаңыз; - Дәрігерлік бақылау формаларын сипаттаңыз; - Спортшылардың физикалық жағдайы мен даярлығын кешенді тестілеу жүргізіңіз: видеоанализ, гониометрия, акселерометрия, динамометрия, стабилметрия, эргометрия, телеметриялық әдістер, антропометрия, мионометрия, гониометрия және телеметрия арқылы спорттық дайындығын анықтау; - Жүрек-қан тамырлары, тыныс алу жүйесі және қаңқалық-бұлшықеттік аппаратты тестілеу әдістерін көрсетіңіз: Гарвард қадамдық тест индексі, Мартине пробасы, ЖЕЛ; - Антропометриялық өлшемдер мен физикалық дамудың көрсеткіштерін интерпретациялап, олардың бақылау нормативтеріне сәйкестігін анықтаңыз; - Экспресс-диагностика әдістерімен қалпына келу процестерінің барысын бағалаңыз; - Зәрдің экспресс-анализін жасап, алдыңғы жүктемеден
2.2	Жастары мен физикалық дайындығына байланысты физикалық дамуды және физикалық жұмыс қабілеттілікті бағалау әдістері. Спорттық морфология. Физикалық дамуды зерттеу және бағалау әдістері: антропометриялық стандарттар әдісі, корреляция әдісі, центиль әдісі,	1	1	1	2	4	

	индекстер әдісі. Әртүрлі спорт түрлерінің өкілдеріндегі физикалық даму мен дене бітімінің ерекшеліктері.						кейін организмнің қалпына келу дәрежесін анықтаңыз; - Қан мен зәрдің биохимиялық анализ нәтижелері бойынша организмнің функционалдық жағдайын бағалаңыз; - Физикалық дамуды, қозғалыс қабілеттерін өлшеу және бағалау әдістерін сипаттаңыз; - Жыныс пен жас ерекшеліктерін ескере отырып, организмнің әртүрлі физиологиялық жүйелерінің функционалдық жағдайын бағалау әдістерін көрсетіңіз; - Денешынықтырумен және спортпен айналысатын тұлғаларды психологиялық сүйемелдеу принциптерін, шарттары мен міндеттерін көрсетіңіз: психодиагностика, психопрофилактика, психокоррекция, консультация элементтері; - Мартине пробасы: тест жүргізу әдістемесі, жүктемені дозалау тәсілі. Тест нәтижелерін бағалаңыз; - Летунов пробасы: тест жүргізу әдістемесі, жүктемені дозалау тәсілі. Тест нәтижелерін бағалаңыз; - Субмаксималды PWC170 тесті: тест жүргізу әдістемесі, жүктемені дозалау тәсілі. PWC170 мәнін графикалық және математикалық (В.Л. Карпман формуласы) әдістерімен анықтау. Әртүрлі мамандылық спортшылардағы нормативтік PWC170 мәндері. Тест нәтижелерін бағалаңыз; - Новакки тесті: тест жүргізу әдістемесі, жүктемені дозалау тәсілі. Тест нәтижелерін бағалаңыз; - Вингейт-тесті: тест жүргізу әдістемесі, жүктемені дозалау тәсілі. Тест нәтижелерін бағалаңыз; - Қарапайым функционалдық пробаларды жүргізу: тынысты ұстау пробасы, кеңістіктегі орын
2.3	Спорт медицинасында функционалдық зерттеу әдістері. Спорт медицинасында тестілеудің міндеттері. Медициналық тесттерге қойылатын талаптар. Функционалдық пробалар. Тесттердің классификациясы. Функционалдық пробалардың физиологиялық негіздемесі. Арнайы жүктемелік пробалар. Жүрек-қан тамырлары жүйесінің жүктемеге реакциясының типтері. Табиғи орта мен зертхана жағдайында тестілеу. Жүктемелік тестілеуге қарсы көрсеткіштер. Жүктемені тоқтатудың клиникалық және ЭКГ критерийлері.	1	2		1	4	
2.4	Спорт медицинасында функционалдық зерттеу әдістері. Спортшылар мен денешынықтырумен айналысатын тұлғалардың физикалық жұмыс қабілеттілігі мен функционалдық дайындықты бағалау. Кардиореспираторлық төзімділік. Бұлшықет төзімділігі. Максималды оттегіні тұтыну қабілеті (MOT).	1	1	1	2	3	

	Субмаксималды PWC170 тесті.						ауыстыру пробасы, физикалық жүктеме пробасы; - Жалпы физикалық жұмыс қабілеттілігін анықтап, бағалаңыз; - Функционалдық зерттеу әдістерінің деректерін интерпретациялаңыз; - Кардиореспираторлық жүйені мониторингтеу; - Максималды оттегіні тұтыну қабілеті (МОТ) тік әдісімен анықтау әдістемесі. Өртүрлі деңгейдегі спортшылардағы нормативтік максималды оттегіні тұтыну қабілеті мәндері; - Жүрек-қан тамырлары жүйесін зерттеудің аспаптық әдістерін интерпретациялау: ЭКГ, ФКГ, ЭхоКГ, ЭКГ мен АД тәуліктік мониторингі;
2.5	Спорт медицинасында функционалдық зерттеу әдістері. Ергометрлік тренажерлер арқылы спецификалық жұмыс қабілеттілікті тестілеу. «Даладағы» тестілеу эквиваленттері. Купер тесті. Новакки тесті. Өртүрлі спорт түрлерінде қайталанатын жүктемелермен зерттеулер.	1	2	1	1	3	-Функционалдық пробалар: Розенталь пробасы, Серкин пробасы, жүктемелік пробалар (Мартине, Котова-Дешина, Руфье), Гарвард қадамдық тест және басқалар; - Минуттық тыныс көлемі (МТК), қан айналым индексі (ҚИ), жүрек индексі (ЖИ), Робинсон индексі (РИ), қажетті Өкпенің тіршілік сыйымдылығы (ӨТС), өмірлік индекс (ӨИ) және оттегіні пайдалану коэффициенті (О2ПК) формулалар бойынша есептеу; - Кардиореспираторлық жүйені кешенді бағалау коэффициенті; - Жүрек-қан тамырлары жүйесінің бейімделу дәрежесін бағалау.
2.6	Жүрек-қан тамырлары жүйесінің функционалдық жағдайын бағалау ерекшеліктері. Электрокардиография (ЭКГ). ЭхоКГ. Холтерлік ЭКГ (ХМЭКГ) Күні бойы артериялық қысымды мониторингтеу (КАКМ).	1	2	1	2	3	
2.7	Физиологиялық спорттық жүрек және оның ерекшеліктері. Патологиялық спорттық жүрек. Диагностика әдістері. Функционалдық жетіспеушілік (ФЖ) кезінде кенеттен жүрек өлімінің алдын болжайтын ЭКГ және ЭхоКГ критерийлері.		2	1	2	4	
2.8	Вегетативтік жүйенің жағдайын бағалау тесттері. Дененің орналасуын өзгерту пробалары. Жүрек соғу ырғағының вариабельдігін бағалау. Жүрек соғу ырғағының вариабельдігі мен тыныс алу циклі	1	2	1	1	3	

	ұзақтығының вариабельдігін кросс- анализі. Кардиоваскулярлық пробалар. Изометриялық жиырылу пробасы.						
2.9	Орталық және шеткері жүйке жүйесінің функционалдық жағдайын бағалау ерекшеліктері. Организмнің сенсорлық жүйелерінің функционалдық жағдайы. Сенсомоторлық реакциялар. Теппинг- тест. Анализаторлардың функцияларын зерттеу әдістері. Жүйке жүйесін зерттеудің аспаптық- функционалдық әдістері. Координациометрия.	1	1	1	2	4	
2.10	Спортшының психофизиологиялық күйін бағалау. Нейровизуализация әдістері. Электроэнцефалографи я. Магнитоэнцефалограф ия. Эхоэнцефалография. Электронейромиографи я. Реоэнцефалография. Транскраниальды магниттік стимуляция. Компьютерлік томографиялық нейровизуализация әдістері (КТ, МРТ, ДВ- МРТ, ДТ-МРТ, МР- перфузия, ОЭКТ, ПЭТ, DOT, МРС, МРАГ).	1	1	1	2	3	
2.11	Сыртқы тыныс алу жүйесінің		2	1	2	4	

	функционалдық жағдайын бағалаудың ерекшеліктері. Тыныс алу жүйесін зерттеудің аспаптық-функционалдық әдістері. Спортшыларда тыныс бұлшықеттерінің қарқынды жұмысы кезінде оттегі қарызы.						
2.12	Асқорыту, зәр шығару, нейроэндокриндік және иммундық жүйелердің функционалдық жағдайын бағалау ерекшеліктері. Сәулелік диагностика әдістері (УДЗ, МРТ, ПЭТ, рентгенологиялық зерттеу).	1	2	1	2	3	
2.13	Қан мен зәрдің зертханалық негізгі көрсеткіштері және физикалық жүктемелер кезінде олардың өзгерістері. Спорттағы биохимиялық бақылау. Қанның жалпы клиникалық анализі, гемостаз, қышқыл-негіз тепе-теңдігі, электролиттік баланс, ақуыз, көмірсу және липид метаболиттерін зерттеудің клиникалық-диагностикалық маңызы.	1	2		2	4	

2.14	Қаңқалық бұлшықеттерді зерттеу (электромиография – ЭМГ, электронейромиограф ия – ЭНМГ, миография, электронейромиограф ия Қаңқа- бұлшықеттік аппараттың жағдайын бағалауда ультрадыбыстық диагностика. Спорттағы генетикалық зерттеулер.	1	2	1	2	3	
3.	3 Модуль. Спортшыларға арналған дәрігерлік- педагогикалық бақылау, спортшылардың физикалық жаттығуларының заңдылықтары.	6	12	6	12	24	60 сағат
3.1	Оқу-жаттығу жиындары мен жарыстарды медициналық қамтамасыз ету. Әртүрлі спорттық мамандану өкілдеріне дәрігерлік- педагогикалық бақылау жүргізу. Жаттығу процесінің міндеттерін, контингенттің жасын, жынысын, оқу-жаттығу процесін өткізу жағдайларын және спорттық медицина дәрігерінің аппараттық қамтамасыз етілуін ескере отырып, дайындық кезеңдерінде дәрігерлік- педагогикалық бақылаудың (ДПБ) мақсаттары мен міндеттерін айқындау.	2	3	1	2	5	Дәрігерлік-педагогикалық бақылаудың (ДПБ) жаттығу және білім беру процесін ұтымды ұйымдастырудағы рөлін, оның медико- биологиялық бақылаумен өзара байланысының қажеттілігін сипаттаңыз; – дене шынықтыру сабағының немесе жаттығудың физиологиялық қисығын (қисық сызығын) құрастырыңыз; – дәрігерлік-педагогикалық бақылауды (ДПБ) жүргізу хаттамасын рәсімдеңіз; – спорттық жаттығулар мен жарыстар өткізілетін орындардың санитарлық- гигиеналық жағдайларын бағалаңыз; – спорттық-бұқаралық іс- шаралар кезінде зардап шеккендерді эвакуациялау қағидаларын сипаттаңыз; – мүмкіндігі шектеулі спортшылардың жаттығуларын

							құру және тестілеу ерекшеліктерін сипаттаңыз.
3.2	ДПБ әдістері: үздіксіз бақылау, ағзаның жиынтық реакциясын бағалау, қосымша жүктемемен жүргізу, арнайы тесттер. Дәрігерлік-педагогикалық бақылауды (ДПБ) жүргізу хаттамаларын рәсімдеу.	1	2	1	3	5	
3.3	Оқу-жаттығу жиындары мен жарыстарды медициналық қамтамасыз ету. Медициналық комиссия жұмысына қатысу. Спорттағы медициналық-санитарлық бақылау. Қатысушылардың жарыс, жаттығу өткізілетін орындарының, орналасуы мен тамақтану жағдайларының жай-күйін бақылау. Жарысқа қатысушыларды дәрігердің бақылауы, жарақаттар мен аурулардың алдын алу.	1	3	1	2	5	
3.4	Жарыстарға қатысушы сырқаттанған немесе жарақат алған спортшыларға медициналық көмек көрсету. Медициналық пункттердің ұйымдастырылуы және жұмыс істеуі. Өртүрлі географиялық жағдайларда жарыстарды медициналық қамтамасыз етудің ерекшеліктері. Трансмеридиандық	1	2	2	2	5	

	орын ауыстырулар кезіндегі акклиматизация мәселелері.						
3.5	Мүмкіндігі шектеулі адамдардың жаттығу процесі мен спорттық жұмысқа қабілеттілігін қалпына келтірудің ерекшеліктері. Мүмкіндігі шектеулі спортшылардың жаттығуларын құру және тестілеу ерекшеліктері. Мүгедектер спортының жіктелуі. Гиподинамия және мүгедектердің денсаулық жағдайы.	1	2	1	3	4	
4.	4 Модуль. Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіру әдістері	21	42	21	42	84	210 сағат
4.1	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіру әдістері. Спортта қалпына келтіру құралдарын қолдану қағидаттары. Шаршау мен қалпына келудің үйлесуі – ағзаның дене жүктемелеріне физиологиялық бейімделуінің негізі. Жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіру – жаттыққандықтың негізгі критерийі. Қалпына келтіру құралдарын қолданудағы жүйелі тәсіл. Педагогикалық құралдар. Психологиялық құралдар. Медициналық құралдар.	1	2	1	2	4	Шаршаудың сыртқы белгілерін сипаттау. - Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтірудің медико-биологиялық әдістерін сипаттау; - Жоспарлы және шұғыл қалпына келтіру бағдарламаларын көрсету; - Спорттық жұмысқа қабілеттілікті түзетудің рационалды схемаларын таңдауын көрсету; - Спортшының негізгі қоректік заттарға және энергияға қажеттілігін бағалау; - Арнайы спорттық тамақтануды қолдануға көрсеткіштерді анықтау; - Рационның энергетикалық және биологиялық құндылығын бағалау; - Ақуыз өнімдері мен амин қышқылдарын қолдануды негіздеу; - Көмірсу-минералдық қоспаларды қолдануды негіздеу.
4.2	Жоспарлы және шұғыл қалпына келтіру. Шаршауды тудыратын физикалық жүктемелерден кейін спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына	1	2	1	2	4	

	келтіру жүйесі. Микроциклдерді дозалау. Оқу-жаттығу процесінің әр кезеңінде қалпына келтіру іс-шараларының міндеттері: қалпына келтіру, даярлық, арнайы және жарыстық кезеңдер. Қолданылатын құралдардың үйлесімділігі және рационалды үйлесімі. Жалпы және жергілікті әсер ететін қалпына келтіру құралдары.						
4.3	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтірудің медико-биологиялық әдістері. Медико-биологиялық қалпына келтіру әдістерінің жіктелуі: Салауатты және кәсіби деңгейін бағалау: денсаулық жағдайын ескере отырып, кәсіби квалификацияны бағалау; Физикалық әсер ету факторлары: мануальдық терапия, массаж, физиотерапиялық процедуралар, оксигенотерапия, арнайы температуралық әсерлер, бальнеологиялық әдістер, сауна, шипалы инелер арқылы рефлексотерапия; Табиғи және фармакологиялық препараттарды қолдану.	1	2	1	1	4	
4.4	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіру және реабилитациядағы медикаментоздық әдістер. Рационалды схемаларды таңдау арқылы спорттық жұмысқа қабілеттілікті түзету. Жүрек-қантамыр жүйесінің шамадан тыс жүктемесін	1	1		2	4	

	фармакологиялық түзету нұсқалары. Алдын ала старт алдындағы фармакологиялық түзету. Экстремалды жағдайларда медикаментоздық әдістерді қолданудың ерекшеліктері. Деадаптацияны алдын алу. Жүрек-өкпе және зәр шығару жүйесінің шамадан тыс жүктемесін фармакологиялық түзету нұсқалары.						
4.5	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтірудің физиотерапиялық әдістері. Жалпы әсер ететін қалпына келтіру құралдары: ванналар, душтар, ауаро-ионизация, массаж. Жергілікті әсер ететін құралдар.	1	2	1	2	4	
4.6	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіруде аппараттық физиотерапияны қолдану. Электротерапия Бальнеотерапия Криотерапия Озонотерапия Кванттық терапия Физиотерапиялық емдеуді қолдануға қарсы көрсеткіштер.		2	1	1	4	
4.7	ЛФК құралдары. Физикалық жаттығуларды қолдану формалары мен әдістері. Физикалық жаттығулардың емдік және қалпына келтіруші әсер ету механизмдері. Кинезиотерапия формалары.	1	2	1	2	4	

	Спорттық массаж, оның түрлері. Гимнастикалық жаттығулар, олардың классификациясы. Спорттық-қолданбалы жаттығулар. Ойындар. Гимнастикалық, спорттық-қолданбалы және ойын жаттығуларының спецификалық емес және жалпы жаттықтыру әсері. Пассивті, белсенді және белсенді-пассивті жаттығулар.						
4.8	Емдік дене шынықтырудың негізгі формаларының сипаттамасы: Таңғы гигиеналық гимнастика Емдік гимнастика Терренкур (табиғи жолдардағы жүру-жаттығулар) Дозаланған жүру Ойын түріндегі сабақтар Өз бетімен жаттығулар Емдік гимнастика процедурасын өткізу әдістері: Жеке тәсіл Шағын топпен тәсіл Топтық тәсіл	1	1	1	2	4	
4.9	Физикалық жаттығуларды емдік қолдану кезеңдері және қозғалыс режимдері: Төсектік режим Шектеулі (платный) режим Еркін режим Жеңілдетілген режим Жеңілдетілген-жаттығу режимі Жаттығу режимі Спортшының жеке ерекшеліктерін ескере отырып физикалық	1	2	1	1	4	

	жүктемелер көлемін түзету.						
4.10	Гидрокинезотерапия. Механотерапия. Эрготерапия. Аппараттар мен тренажерлердің түрлері және әртүрлі патологияларда қолдану ерекшеліктері. Механотерапияны тағайындауға қарсы көрсеткіштер. Тренажерларды пайдалана отырып жаттығу жүргізу әдістемесі.	1	2	1	2	3	
4.11	Массаж. Физиологические и гигиенические основы массажа. Влияние массажа на функциональные системы организма. Показания и противопоказания к массажу. Формы и виды массажа	1	2		2	4	
4.12	Спорттық массажда қолданылатын негізгі дәрілік формалар мен дәрілік заттар. Салыстырмалы сипаттама. Қыздырушы және салқындатушы массаж құралдары Қолдану көрсеткіштері және қарсы көрсеткіштері Жанама әсерлері	1	1	1	2	4	
4.13	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтірудің психологиялық әдістері. Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіруде рационалды психотерапия әдістерін қолдану. Идеомоторлық жаттығу. Фармакологиялық препараттар. Аутогенді	1	2	1	1	4	

	жаттығу. Спортшылардың өзін-өзі бақылауы						
4.14	Спорттық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтірудің педагогикалық әдістері. Спортшылардың ағзасының функционалдық жағдайын ескере отырып жаттығу жүктемелерін рационалды жоспарлау. Жаттығу және жарыстық микро- және макроциклдердің оңтайлы кестесі. Спорт пен фитнесе жаттығу сабақтарын құрудың жалпы қағидаттары		2	1	2	4	
4.15	Спортшылардың тамақтану негіздері. Рационалды тамақтанудың негізгі қағидаттары. Спорттағы тамақтанудың міндеттері Спорттық тамақ өнімдері	1	2	1	2	3	-Спортшының негізгі қоректік заттар мен энергияға қажеттілігін бағалау - Арнайы спорттық тамақтануды қолдануға көрсеткіштерді анықтау - Рационның энергетикалық және биологиялық құндылығын бағалау - Ақуыз өнімдері мен аминқышқылдарын қолдануды негіздеу -Көмірсу-минералдық қоспаларды қолдануды негіздеу
4.16	Даярлық кезеңдеріндегі спортшылардың тамақтану ерекшеліктері. «Көмірсу және ақуыз терезесі» теориясы.	1	1	1	2	4	
4.17	Қазіргі заманғы спортшыларды рационалды тамақтандыру тенденциялары жарыс алдындағы және жарыс кезеңінде. Спортшылардың қалпына келу кезеңіндегі тамақтануы.	1	2	1	2	3	

4.18	Спортшыларға арналған жеке тамақтану рациондарын құру әдістемесі. Жас спортшылардың тамақтануы.	1	2	1	2	3	
4.19	Спорттық тамақ өнімдерінің технологиясы: әртүрлі спорт түрлеріндегі спортшылардың тамақтану ерекшеліктері Ойын спорт түрлері Күрделі үйлестіру спорт түрлері Циклдық спорт түрлері Қуаттық спорт түрлері Жылдамдық-қуаттық спорт түрлері Жекпе-жек спорт түрлері	1	2	1	2	4	
4.20	Биологиялық құндылығы жоғары тамақ өнімдері. Спортшыларға арналған арнайы өнімдерге қазіргі заманғы көзқарас.	1	2	1	2	3	
4.21	Спортшылардың тамақтануында протеиндер, аминқышқылды қоспалар және олардың кетоаналогтарын қолдану.	1	2	1	2	3	
4.22	Спортшылардың тамақтануындағы көмірсу-минералдық кешендер. Су-электролиттік баланс және оны физикалық жүктемелер кезінде реттеу.	1	2	1	2	3	
4.23	Фармаконутриенттер: Креатин Бета-гидрокси-бета-метилбутират (НМВ) Бета-аланин Аденозинтрифосфорлы қ қышқыл (АТФ)	1	2	1	2	3	

	Протеолитикалық ферменттер						
5.	5 Модуль. Спорттағы предпатологиялық және патологиялық жағдайлар	9	18	9	18	36	90 сағат
5.1	Спортшылар арасындағы аурушандық. Спортты рационалды жүргізбеген жағдайда пайда болатын патологиялық жағдайлар. Шаршау, шамадан тыс шаршау, артық жүктелудің айрықша белгілері. Спортшылардағы переутомление және артық жүктелу.	1	2	1	1	3	- Жедел және созылмалы артық жүктелу, шамадан тыс жұмыс диагностикасының критерийлері Миокард дистрофиясы (МДФАЖ) және физикалық артық жүктелу диагностикасының критерийлері. МДФАЖ бар спортшыларды жүргізу тактикасы. Спортшылардағы артериалды гипертензия кезінде диагностика және жүргізу тактикасының критерийлері.
5.2	Созылмалы физикалық артық жүктелу. «Спорттық дерт». Шамадан тыс жаттығу кезеңдері. Екіншілік иммун тапшылығының көріністері. Физикалық аллергиялардың негізгі белгілері. «Артық жүктелуден туындайтын аллергия» («Allergy of overtraining»).	1	2		2	4	Спортшылардағы жедел бүйрек жеткіліксіздігі диагностикасы және жүргізу тактикасы. Спортшылардағы қаңқа-бұлшықет аппаратының артық жүктелуі кезінде диагностика және жүргізу тактикасы. Спортшылардағы асқазан-ішек жолдарының артық жүктелуі кезінде диагностика, жүргізу және профилактика критерийлері. Спорттық анемиядағы диагностика және жүргізу тактикасы.
5.3	Жүрек-қантамыр жүйесінің артық жүктелуі. Физикалық артық жүктелуден туындаған миокард дистрофиясы (МДФАЖ). МДФАЖ бар спортшыларды жүргізу тактикасы. Стрессорлық кардиомиопатия. Этиологиясы. Патогенезі Клиникалық көріністері.	1	1	1	2	3	«Әйел спортшылар үштігі» (Female Athlete Triad) жағдайындағы диагностика, жүргізу және профилактика критерийлері. Спортшылардағы несеп-жыныс жүйесінің аурулары кезінде диагностика және жүргізу тактикасы.

	Диагностика және дифференциалдық диагностика әдістері. Жүрек-қантамыр жүйесінің артық жүктелуінің көрінісі ретінде артериалды гипертензия.						
5.4	Спортшылардағы ошақты созылмалы инфекция. Тонзиллкардиогенді синдром. Ошақты созылмалы инфекциясы бар балаларға дәрігерлік-педагогикалық бақылаудың ерекшеліктері. Ауырып шыққаннан кейін жаттығуларға қатысуға рұқсат беру.		2	1	2	3	
5.5	Митралды клапан пролапсы (МКП), МКП бар спортшыларды жүргізу тактикасы. Фармакологиялық сынамалар. Миокард дистрофиясы бар спортшыларды жүргізу тактикасы.	1	1	1	1	4	
5.6	Жүйке жүйесінің артық жүктелуі. Психосоматикалық аурулар. Спортшылардағы вегетативтік дисрегуляция. Ипохондриялық бұзылыстар. Психосоматикалық бұзылыстардағы мақсатты синдромдар. Спортшылардағы невротикалық жағдайлардың нұсқалары. Психосоматикалық бұзылыстарды емдеу. Психофармакотерапия тактикасы. Психотерапия.	1	2		2	3	

5.7	Қаңқа-бұлшықет аппаратының артық жүктелуі. Тендинит. Неврит. Артроздар. Гемартроз. Буынды «бөртпе» (суставные «мышы»).	1	2	1	1	3	
5.8	Бурсит. Бұлшықет лакуналарындағы қысымның жоғарылау синдромы. Шаршаудан туындайтын сынулар. Қаңқа-бұлшықет аппаратының артық жүктелу белгілері болған жағдайда спорт медицинасының дәрігерінің тактикасы, қазіргі заманғы емдеу тәсілдері. Қаңқа-бұлшықет аппаратының артық жүктелуін дәрігерлік-педагогикалық түзету.		2	1	2	3	
5.9	Сүйек-буындардың дегенеративтік өзгерістері. Остеопороз. Қаңқа-бұлшықет аппаратының жарақаттарынан және ауруларынан кейін спортшылардың оқу-жаттығу процесін түзету.	1	1	1	2	4	
5.10	Асқазан-ішек, зәр шығару жүйесі және қан жүйесінің артық жүктелуі. Спортшылардағы несеп-жыныс жүйесінің аурулары және репродуктивті денсаулық. «Әйел спортшылар үштігі» (Female Athlete Triad).	1	2	1	1	3	

5.11	Балалар мен жасөспірімдердегі спорттық жарақаттар мен аурулар. Балалар мен жасөспірімдер спортында кешенді профилактикалық іс-шаралар. Диспансерлік бақылау.	1	1	1	2	3	
6.	6 Модуль. Спорттық медицинадағы шұғыл жағдайлар	6	12	6	12	24	60 сағат
6.1	Анафилактикалық шок. Гипогликемиялық жағдай. Гипогликемиялық кома. Есінен танып қалу. Суық тию. Жылулық зақымданулар. Сусыздану (дегидратация). Суға бату.	2	3	1	3	6	Негізгі қайта тірілтіру әдістерін және алгоритмін көрсету – Basis Life Support (BLS), кеңейтілген жүрек-өкпе реанимациясы (ACLS), педиатриялық кеңейтілген жүрек-өкпе реанимациясы (PALS). Анафилактикалық шок кезінде алғашқы көмек көрсету Есінен танып қалу немесе коллапс кезінде алғашқы көмек көрсету Жарақаттар кезінде алғашқы көмек көрсету Спорттық жарақат кезінде алғашқы көмек көрсету Әдістерін көрсету Гипогликемиялық жағдайда алғашқы көмек көрсету
6.2	Бронхиальная астма физического перенапряжения. Особенности оказания первой помощи.	1	3	2	3	6	
6.3	Травмы спортсменов. Классификация травм и повреждений, причины. Первая помощь при травмах мышц. Иммобилизация. Тейпирование. Ортезы.	2	3	1	3	6	
6.4	Бас ми жарақаттары. Спортшылардағы сүйектер мен буындардың зақымдануының жалпы сипаттамасы.	1	3	2	3	6	
7.	7 Модуль. Спорттық фармакология	6	12	6	12	24	60 сағат
7.1	Физикалық жұмысқа қабілеттілікті қалпына келтіру үшін фармакологиялық құралдардың жіктелуі, оларды қолданудың негізгі қағидаттары. Витамины. Микроэлементтер. Антиоксиданттар.	1	2	1	1	3	Спортта қолданылатын фармакологиялық құралдарды сипаттау. Спорттық белсенділікті фармакологиялық қамтамасыз ету.

7.2	Спорттағы кардиопротекторлар. Азот оксиді донорлары: спортта қолданылуы.	1	2	1	2	3	
7.3	Адаптогендер. Макроэргтер. Ноотроптар.		2	1	2	4	
7.4	Спортта қолданатын стимуляторлар. Бұлшықеттердің жұмысын, төзімділікті және психикалық өнімділікті уақытша арттыратын заттар.	1	1	1	2	3	
7.5	Спорттаа қолданатын иммуномодуляторы. Хондропротекторлар.	1	2		2	4	
7.6	Спорттағы постсиндромдық фармакотерапия. Шектен тыс жаттығу, лактат метаболизмі, бауыр-бас ауру синдромы, иммундық статус, спортшыдағы дисбактериоз, спортшыдағы анемия, дене салмағы, эндокриндік бұзылыстар және басқа жағдайларды фармакологиялық түзету.	1	1	1	2	4	
7.7	Жаттығу кезеңдері, жарыстар және қалпына келтірудегі фармакология. Спорт түрлері бойынша фармакологиялық қамтамасыз ету.	1	2	1	1	3	
8.	8 Модуль. Спорттағы физикалық медицина және реабилитация	6	12	6	12	24	60 сағат
8.1	Қызметтердің халықаралық жіктелуі (ҚХЖ) тұрғысынан реабилитацияның әдістемелік негіздері. Реабилитология бойынша ДДСҰ	1	2	1	3	4	ҚХЖ критерийлеріне сүйене отырып, реабилитациялық диагнозды анықтау, реабилитациялық потенциалды бағалау және реабилитациялық болжам жасау.

	негізгі құжаттары. Ауру салдарының тұжырымдамасы. Өмірлік белсенділіктің критерийлерінің ұғымы. Қазақстанда реабилитациялық қызметті ұйымдастыру. Қазақстандағы реабилитация саласындағы нормативтік-құқықтық база. Реабилитация кезеңдері.						Реабилитациялық шкалаларды пайдалана отырып биоқоғамдық функцияларды бағалау: Бартел индексі (Barthel Index) MiniMental тесті ASIA шкаласы MRC шкаласы Карновский индексі Гониометрия Жеке реабилитациялық бағдарламаларды құру, реабилитацияның қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді мақсаттарын анықтау.
8.2	Реабилитациялық диагноз. Реабилитациялық потенциал. Спортшының реабилитациялық мақсаты мен міндеттері. Реабилитациялық болжам ұғымы. Спортшыларды реабилитациялаудың түрлері.	1	2	1	3	4	
8.3	Науқастың биоқоғамдық функцияларының (БҚФ) бұзылыстары мен жағдайының ауырлығын бағалау бойынша халықаралық критерийлер. Медициналық реабилитацияны жүргізудің expertтік көрсеткіштері.	1	2	1	2	4	
8.4	Спорттық жарақаттардан кейінгі реабилитация	2	3	2	2	8	
8.5	Медицинская реабилитация спортсменов, перенесших Ковид-19	1	3	1	2	4	
9.	9 Модуль. Спорттағы допинг-	3	6	3	6	12	30 сағат

	бақылау						
9.1	Допинг және антидопингтік бақылау: спорттағы допингтің тарихы мен кіріспе. Антидопингтік заңнама. Спорттағы допинг қолдануын бақылаудағы Дүниежүзілік антидопинг агенттігінің рөлі. Допинг бақылауын ұйымдастыру және өткізу тәртібі, Қазақстандағы антидопингтік комиссия.	1	2	1	2	4	Спортта тыйым салынған затты және/немесе әдісті терапевтік қолдану үшін өтінішті халықаралық стандарттарға сәйкес рәсімдеуді көрсетіңіз.
9.2	Спортта тыйым салынған заттар мен әдістерді терапевтік қолдану. Дүниежүзілік антидопинг агенттігінің (WADA) тыйым салынған тізімі. WADA кодексі және терапевтік қолдану стандарты.	1	2	1	2	4	
9.3	Спортшылар персоналының антидопинг ережелерін бұзуының түрлері. Антидопинг ережелерін бұзған жағдайда медициналық персоналдың жауапкершілігі.	1	2	1	2	3	
Жалпы:		73	143	73	143	288	
Барлығы:		720 сағат					

Тыңдаушылардың оқу жетістіктерін бағалау:

Бақылау түрі	Бағалау әдістері
Ағымдық	Тыңдаушылардың тапсырмаларын бағалау
Аралық (қажет болса)	Әр модуль/бөлім/пән аяқталғаннан кейін білім мен дағдыларды бағалау. Қорытынды аттестацияға жіберілу.

Қорытынды	Бірінші кезең – өтінім берілген мамандық бойынша білімді бағалау, тест сұрақтары арқылы автоматтандырылған компьютерлік тестілеу арқылы. Екінші кезең – дағдыларды бағалау, дағдыларды орындауды көрсету арқылы, соның ішінде симуляциялық технологияларды қолдана отырып.
-----------	--

Тындаушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың баллдық-рейтингтік әріптік жүйесі

:

Әріптік жүйе бойынша бағалау	Балдардың сандық эквиваленті	%-дық құрамы	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A	4,0	95-100	Үздік
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
FX	0,5	25-49	Қанағаттандырмайды
F	0	0-24	

Ұсынылған әдебиеттер:

Негізгі:

1. Спортивная медицина. Национальное руководство/ под ред. профессора Б.А. Поляева, Г.А. Макаровой, С.А. Парастаева. – 2-е изд., переработанное и дополненное. - М.: ГЭОТАР – Медиа, 2022. – 880 с.: ил. ISBN 978-5-9704-6657-5.
2. Спортивная медицина/ под ред. А.В. Елифанова, В. А. Елифанова. -3-е изд., доп. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2023. – 664 с.: ил. ISBN 978-5-9704-7274-3.
3. Бакашева М.К., Сухов С.В. Методы тестирования состояния здоровья, функциональных возможностей и физической работоспособности спортсменов (часть I) . – Алматы, 2020. – 224 с.
4. Бакашева М.К., Сухов С.В. Методы тестирования состояния здоровья, функциональных возможностей и физической работоспособности спортсменов (часть II) . – Алматы, 2020. – 209 с.
5. Спортивная кардиология. Ведение спортсменов от клиники до тренировочной площадки / под ред. Дэвида Дж.Энгеля, Дермота М. Фелана - М.: ГЭОТАР – Медиа, 2024. – 376 с.: ил. ISBN / под ред. профессора Б.А. Поляева, Г.А. Макаровой, С.А. Парастаева. – 2-е изд., переработанное и дополненное. - М.: ГЭОТАР – Медиа, 2022. – 880 с.: ил. ISBN 978-5-9704-6657-5.

6. Дубровский В.И. Физические методы реабилитации в спорте: Методические рекомендации. — М., 2017.
7. Дмитриев А.В., Гунина Л.М. Основы спортивной нутрициологии. — СПб: Издательство ООО «РА «Русский Ювелир», 2018. -560 с.: ил. ISBN 978-5-904772-15-4.
8. Андриянова Е. Ю. Спортивная медицина: учебное пособие для вузов / Е. Ю. Андриянова. — 2-е изд., перераб. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2020. — 325 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-12603-7. — Текст: электронный // ЭБС Юрайт [сайт]. — URL: <https://urait.ru/bcode/449010>.
9. Рубанович В. Б. Врачебно-педагогический контроль при занятиях физической культурой: учебное пособие / В. Б. Рубанович. — 3-е изд., испр. и доп. — Москва: Издательство Юрайт, 2020. — 253 с. — (Высшее образование). — ISBN 978-5-534-07030-9. — Текст: электронный // ЭБС Юрайт [сайт]. — URL: <https://urait.ru/bcode/452538>.
10. Белова Л.В. Спортивная медицина [Электронный ресурс]: учебное пособие / Л. В. Белова. - Ставрополь: Северо-Кавказский федер. ун-т, 2018. - 149 с. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRBooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/.html>.
11. Яцун С. М., Лунева Н.В. - Спортивная медицина: метод. Рекомендации. Курск: Изд-во Курск. гос. ун-та, 2017.
12. Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 года № 251 «Об утверждении Концепции развития физической культуры и спорта Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы».
13. Приказ Министра здравоохранения Республики Казахстан от 25 января 2024 года № 46 «Об утверждении профессиональных стандартов в области здравоохранения».
14. Приказ Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 28 декабря 2020 года № 361 «Об утверждении правил медицинского обеспечения и оказания медицинской помощи спортсменам и тренерам при проведении спортивных мероприятий, в период восстановительных мероприятий после интенсивных физических нагрузок, заболеваний и травм у спортсменов»
15. Закон Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 228-V ЗРК «О физической культуре и спорте».
16. Приказ Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 24 декабря 2020 года №356 «Об утверждении правил медицинского обследования спортсменов для участия в спортивных соревнованиях».
17. Приказ Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 26 ноября 2014 года № 111 «Правила проведения классификации спортсменов-инвалидов»
18. Приказ Министра туризма и спорта Республики Казахстан от 28 мая 2024 года № 111. О внесении изменений в приказ Министра культуры и спорта Республики Казахстан от 22 ноября 2014 года № 107 "Об утверждении Методики нормативов питания и фармакологического обеспечения спортсменов, в том числе военнослужащих всех категорий и сотрудников правоохранительных и специальных государственных органов, в период учебно-тренировочного процесса и спортивных мероприятий"
16. Всемирный антидопинговый кодекс WADA 2025г.

Қосымша:

1. Manual of Physical Medicine and Rehabilitatation. Shahidur Rahman/ ResearchGate, 2017, <https://www.researchgate.net>
2. Sport-related sudden cardiac deaths in the young population of Switzerland/ B. Asatryan, C.Vital, C.Kellerhals et al. //PLoS One.2017.Vol.12, N 3. Article ID e0174434. doi: 10.1371/ journal.pone.0174434. eCollection 2017.
3. Португалов С. Н. Средства и методы медико-биологического обеспечения подготовки спортсменов: методическое пособие / С. Н. Португалов, Ж. Ш. Имаяков. – Астана, 2016. – 24 с.
4. Сливкина Н. В. О методах повышения работоспособности спортсменов восточных единоборств Н. В. Сливкина, Л. З. Тель, Е. Д. Даленов // Вопросы курортологии Республики Казахстан (Астана). - № 1. – 2017. – С.130 – 133.
5. Сливкина Н.В., Кусаинов Б., Ергеш Ж., Рамазанов А. Кусаинов Б., Ергеш Ж., Рамазанов А. Особенности физического развития и функционального состояния основных систем организма учащихся ДЮСШ по спортивным единоборствам/ Валеология – 2020. Валеология – 2020, № 2.
6. Сливкина Н.В., Бекенова А., Даулетбаева А., Рамазанова А. Генетические предикторы развития качества выносливости у спортсменов/ Астана медициналық журналы. -2020, № 1 (103). – С.82 – 85.
7. Билялова Г.Н., Платонов В.Н., Гунина Л.М., Сливкина Н.В. и др. Обеспечение фармакологическими и нутриентными средствами представителей единоборств на заключительном этапе подготовки к главным стартам сезона и соревновательном периоде. - Нур-Султан, 2019. – 22 с.
8. Основы спортивного питания/ Н.В. Сливкина. - Алматы: Эверо, 2017.– 100 с.
9. Спортивная медицина [Электронный ресурс]: справочник для врачей и тренеров / пер. с англ. А. Гнетовой, Л. Потанич, М. Прокопьевой. - Москва: Человек, 2013. - 328 с.: ил. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRbooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/27602>. - ISBN 978-5-906131-10-2.
10. Руководство к практическим занятиям по курсу спортивной медицины [Электронный ресурс]: учебное пособие / С. Г. Куртев [и др.]. - Омск: Сиб. гос. ун-т физ. культуры и спорта, 2016. - 152 с. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRBooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/.html>.
11. Миллер Л.Л. Спортивная медицина: учебное пособие по направлению "Физическая культура", Нац. гос. ун-т физ. культуры, спорта и здоровья, Санкт-Петербург. - Москва: Человек, 2015. - 184 с.: табл. - Библиогр.: с. 172-175. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRbooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/27601>. - Список сокращений: с. 138. - Словарь: с. 139-171. - Учебное пособие соответствует Федер. гос. образоват. стандарту высш. проф. образования. - ISBN 978-5-906131-47-8.
12. Дуров А.М. Основы возрастной и спортивной морфологии [Электронный ресурс]: учебно-методическое пособие / А. М. Дуров; [отв. ред. В. Н. Зуев]; Тюменский гос. ун-т, Ин-т физ. культуры. - Тюмень: ТюмГУ, 2016. - 52 с. - Библиогр.: с. 52. - Доступна эл. версия в МЭБ. - Режим доступа: <https://icdlib.nspu.ru/catalog/details/icdlib/80.ph>.

13. Поляев Б.А. Зарубежный и отечественный опыт организации службы спортивной медицины и подготовки спортивных врачей / Б. А. Поляева, Г. А. Макарова, И. А. Белолипецкая. - Москва: Советский спорт, 2005. - 152 с. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRbooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/9872>. - ISBN 5-85009-963-8.
14. Куртев С.Г. Первая помощь при спортивных травмах с основами антисептики и десмургии [Электронный ресурс]: учебное пособие / С. Г. Куртев, С. И. Еремеев. - Омск: Сиб. гос. ун-т физ. культуры и спорта, 2003. - 68 с. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRBooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/html>.
15. Прокопьев Н.Я. Медико-педагогические подходы к оценке типов конституции человека [Электронный ресурс]: учебно-методическое пособие по дисциплинам "Анатомия человека", "Спортивная медицина" для студентов направления "Физическая культура". Форма обучения - очная, заочная/Н. Я. Прокопьев, В. И. Назмутдиновна; [отв. ред. Л. Н. Шатилович]; Тюменский гос. ун-т, Ин-т физ. культуры, Каф. упр. физ. культурой и спортом. - Тюмень: ТюмГУ, 2017. - 60 с. - Библиогр.: с. 54-59. - Доступна эл. версия в МЭБ. - Режим доступа: <https://icdlib.nspu.ru/catalog/details/icdlib/93.php>.
16. Руководство к практическим занятиям по курсу спортивной медицины [Электронный ресурс]: учебное пособие / С. Г. Куртев [и др.]. - Омск: Сиб. гос. ун-т физ. культуры и спорта, 2016. - 152 с. - Доступна эл. версия. ЭБС "IPRBooks". - Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/html>.
17. Дубровский В.И. - Спортивная медицина: учебник для вузов, рек. МО РФ - М.: ВЛАДОС, 2012.
18. Дёшин, Р.Г. Диагностика в клинической и спортивной медицине. Справочник / Р. Г. Дёшин. – М.: Спорт, 2016. –140 с.
19. Егорова М.А. Функциональные пробы. Учебное пособие по курсу «Основам врачебного контроля»/ ФГБОУ СПО «БГУОР».- Брянск, 2013. – 48 с.
20. <https://www.fifa.com/about-fifa/medical/education-awareness/football-medicine-courses>
21. <http://www.iocsportsmedicine.com>

Интернет-ресурстар:

1. Онлайн-семинарлар.
2. Ғылыми электрондық кітапхана <http://www.elibrary.ru><http://www.elibrary.ru>
3. <http://search.ebscohost.com>
4. <http://apps.webofknowledge.com>
5. <http://elsevier.com>
8. <http://springer.com>
9. <http://books-up.ru>
10. <http://elib.kz>
11. <http://dropbox.com>
12. <http://pestcontrol.ru>
13. <http://webirbis.kgmu.kz>
14. <http://medknigaservis.ru>

15. <http://iknigi.net>
16. <http://aknur-medet.kz/home>
17. <http://clinicalkey.com>
18. <http://res.epigraph.kz>
19. <http://kingmed.info>
20. <http://ncbi.nlm.nih.gov/PubMed/>

Білім беру ресурстарына қойылатын талаптар

1. Білім беру бағдарламасы (ӨБҚ).
2. Кадрлық қамтамасыз етуге қойылатын біліктілік талаптары (Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 21 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-303/2020 бұйрығы).
3. Клиникалық базаның болуы (Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрінің 2020 жылғы 21 желтоқсандағы № ҚР ДСМ-304/2020 бұйрығы).
4. Профильдік халықаралық ақпараттық желілерге, электрондық деректер базаларына, кітапхана қорларына, компьютерлік технологияларға, оқу-әдістемелік және ғылыми әдебиетке қолжетімділік.
5. Базалық, ағымдық және қорытынды бақылауды бағалауға арналған бақылау-өлшеу құралдарының болуы.
6. Клиникалық базалардың болуы.

Материалдық-техникалық қамтамасыз ету және жабдықтар

- Техникалық құралдар: персоналды компьютер, оқу материалдары бар электрондық тасымалдағыштар;
- Интернетке қосылуы бар ноутбук және университеттің электрондық ақпараттық-оқыту ортасына қолжетімділік – 1 дана;
- Спорттық медицина үшін медициналық жабдықтар.

Қолданылатын қысқартулар мен терминдер

- ДПҚ – дәрігерлік-педагогикалық қадағалау
- КҒТ – Кешенді ғылыми топ
- МЗ РК – Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау министрлігі
- КеАҚ – Коммерциялық емес акционерлік қоғам
- БҰ – білім беру ұйымы
- ББ – білім беру бағдарламасы
- СК – сертификаттау курсы
- ТӨЖ – тыңдаушылардың өзіндік жұмысы
- ФК – функционалдық класс
- ЭМГ – электромиография
- ЭНМ – электронейромиография

Тыңдаушылардың оқу жетістіктерін бағалауға арналған бақылау-өлшеу құралдары

1. Қазақстан Республикасындағы және шетелдердегі спорттық медицинаның ұйымдастырушылық-әдістемелік негіздері

1. ҚР-дағы спорттық медицина қызметінің құрылымы. Қандай әдістемелік және нормативтік-құқықтық құжаттар бар?
2. Спорттық медицина кабинеті бойынша нормативтік құжаттарды атаңыз.
3. Спортшыларға қызмет көрсетуде мультидисциплинарлық тәсіл қалай жүзеге асырылады?
4. Дене тәрбиесі мен спорт теориясы мен әдістемесінің негізгі мәселелерін атаңыз.
5. Спорттық жаттығу қалай жүргізіледі, оны құру қағидаттары мен мазмұны қандай?
6. Бұлшықет қызметінің анатомио-физиологиялық негіздерін атаңыз.
7. Жасушалық метаболизмді және энергия өндірудің биомеханикалық жолдарын түсіндіріңіз.
8. Әртүрлі спорт түрлерінде дайындықтың әр кезеңіндегі спортшылардың анатомио-физиологиялық және жас-жыныстық ерекшеліктері қандай?
9. Спорттық медицинадағы инновациялық технологияларды атаңыз. Тренажерлер, мамандандырылған киім мен жабдықтар, көпракурсты HD бейнежазба және бейнеқайталау жүйелері, GP-sports физикалық жағдайды мониторингілеу жүйесі нені білдіреді?

2. Дәрігерлік бақылау

10. Дене шынықтырумен және спортпен айналысатын адамдарға дәрігерлік бақылау дегеніміз не? Спортпен айналысуға рұқсат беру қалай жүзеге асырылады?
11. Жас спортшылардың денсаулық жағдайына дәрігерлік бақылауды ұйымдастыру қалай жүргізіледі?
12. Паралимпиадалық спортта дәрігерлік бақылау қалай жүргізіледі?
13. Жас ерекшелігі мен физикалық дайындығына байланысты физикалық даму мен жұмыс қабілеттілігін бағалау әдістерін атаңыз.
14. Физикалық дамуды зерттеу және бағалау әдістерін атаңыз: центильдік әдіс, индекстер әдісі.
15. Әртүрлі спорт түрлері өкілдерінің физикалық дамуы мен дене бітімінің ерекшеліктері қандай?
16. Спорттық медицинадағы функционалдық зерттеу әдістеріне қойылатын талаптар қандай?
17. Медициналық тестілердің жіктелуі. Функционалдық сынақтардың физиологиялық негіздемесі. Арнайы жүктемелік сынақтар қалай жүргізіледі?
18. Табиғи ортада және зертханада тестілеу қалай жүргізіледі? Жүктемелік тестілеуге қарсы көрсеткіштер.
19. Спортшылар мен дене шынықтырумен айналысатын адамдардың физикалық жұмыс қабілеттілігі мен функционалдық дайындық деңгейін бағалау. Кардиореспираторлық төзімділік пен бұлшықет төзімділігі дегеніміз не?
20. Оттегіні максималды тұтыну (МПК) қалай анықталады? PCWC170 субмаксималды тесті қалай анықталады?

21. Арнайы жұмыс қабілеттілігін тестілеуге арналған эргометриялық тренажерлер. «Далалық» тестілер. Купер тесті. Новакки тесті.
22. Жүрек-қантамыр жүйесінің функционалдық жағдайын бағалау ерекшеліктері. Электрокардиография, ЭХОКГ, ХМЭКГ, СМАД.
23. Физиологиялық спорттық жүрек және оның ерекшеліктері. Патологиялық спорттық жүрек.
24. Физикалық жүктеме кезіндегі кенеттен жүрек өлімінің предикторы ретінде ЭКГ және ЭхоКГ критерийлерін атаңыз.
25. Вегетативті жүйке жүйесінің жағдайын бағалауға қолданылатын тестілерді атаңыз.
26. Жүрек ырғағының вариабельдігі мен тыныс алу циклы вариабельділігінің кросс-талдауы қалай жүргізіледі?
27. Кардиоваскулярлық сынамаларды атаңыз. Изометриялық қысқару сынамасы.
28. Орталық және шеткі жүйке жүйесінің функционалдық жағдайын бағалау ерекшеліктері.
29. Сенсорлық жүйелердің функционалдық жағдайы. Сенсомоторлық реакциялар.
30. Жүйке жүйесін зерттеудің аспаптық-функционалдық әдістері.
31. Спортшының психофизиологиялық жағдайын бағалау. Нейровизуализация әдістері: ЭЭГ, МЭГ, электронейромиография, реоэнцефалография, транскраниалдық магниттік стимуляция.
32. Компьютерлік томографиялық нейровизуализация әдістері (КТ, МРТ, ДВ-МРТ, ДТ-МРТ, МР-перфузия, ОЭКТ, ПЭТ, DOT, МРС, МРАГ).
33. Сыртқы тыныс алу жүйесінің функционалдық жағдайын бағалау ерекшеліктері. Тыныс алу жүйесін тексерудің аспаптық әдістері.
34. Ас қорыту, зәр шығару, нейроэндокриндік және иммундық жүйелердің функционалдық жағдайының ерекшеліктері.
35. Сәулелік диагностика әдістері (УДЗ, МРТ, ПЭТ, рентгенологиялық зерттеу).
36. Қан мен зәрдің зертханалық көрсеткіштері және олардың физикалық жүктеме кезіндегі өзгерістері.
37. Қанның жалпы клиникалық талдауы, гемостаз, қышқыл-сілтілік тепе-теңдік, электролиттік баланс, ақуыз, көмірсу және липид алмасу метаболиттерін зерттеудің клиникалық-диагностикалық маңызы.
38. Қаңқа бұлшықеттерін зерттеу әдістері (ЭМГ, ЭНМГ, миография, электронейромиография).
39. Тірек-қимыл аппаратының жағдайын бағалауда ультрадыбыстық диагностика қалай қолданылады?

3. Спортшыларды медициналық-педагогикалық бақылау, спортшылардың дене жаттығуларының заңдылықтары

40. Оқу-жаттығу жиындары мен жарыстарды медициналық қамтамасыз ету қалай жүргізіледі?
41. Әртүрлі спорттық мамандану өкілдеріне дәрігерлік-педагогикалық бақылау қалай жүргізіледі?
42. Жаттығу үдерісінің міндеттерін, контингенттің жасын, жынысын, оқу-жаттығу үдерісін өткізу жағдайларын және спорттық медицина дәрігерінің

аппараттық қамтамасыз етілуін ескере отырып, дайындық кезеңдеріндегі ДПБ-ның (дәрігерлік-педагогикалық бақылау) мақсаттары мен міндеттерін анықтау.

43. Жарыс, жаттығу орындарының, қатысушыларды орналастыру және тамақтандыру жағдайының күйіне бақылау қалай жүргізіледі?

44. Ауру немесе жарақат алған жарысқа қатысушыларға медициналық көмек қалай көрсетіледі?

45. Әртүрлі географиялық жағдайларда жарыстарды медициналық қамтамасыз етудің ерекшеліктерін атаңыз.

46. Трансмеридиандық орын ауыстыру кезіндегі акклиматизация мәселелерін атаңыз.

47. Мүмкіндігі шектеулі адамдардың жаттығулары мен спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтірудің ерекшеліктерін атаңыз.

48. Мүгедектер спортының жіктелуін атаңыз. Гиподинамия және мүгедектердің денсаулық жағдайы қандай?

4. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтіру әдістері

49. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтіру әдістерін атаңыз. Спортта қалпына келтіру құралдарын қолдану қағидаттары қандай?

50. Қалпына келтіру құралдарын қолдануда жүйелі тәсіл қалай жүзеге асырылады? Педагогикалық, психологиялық, медициналық құралдар дегеніміз не?

51. Жоспарлы және жедел қалпына келтіру қалай жүргізіледі?

52. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтірудің медико-биологиялық әдістерін атаңыз.

53. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтіру мен оңалтудың медикаментоздық әдістерін атаңыз.

54. Жүрек-қантамыр жүйесінің шамадан тыс жүктемесін фармакологиялық түзетудің нұсқаларын атаңыз.

55. Кардиореспираторлық және несеп шығару жүйесінің шамадан тыс жүктемесін фармакологиялық түзетудің нұсқалары қандай?

56. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтіруде аппараттық физиотерапия қалай қолданылады?

57. Емдік дене шынықтырудың (ЕДШ) қандай құралдарын білесіз? Дене жаттығуларын қолданудың формалары мен әдістерін атаңыз.

58. Дене жаттығуларының емдік және қалпына келтіруші әсерінің механизмдері қандай?

59. Спорттық массаж және оның түрлері.

60. Гимнастикалық жаттығулар, олардың жіктелуі.

61. Емдік дене шынықтырудың негізгі формаларының сипаттамасы қандай?

62. Дене жаттығуларын емдік қолдану кезеңдерін және қозғалыс режимдерін атаңыз.

63. Гидрокинезотерапия, механотерапия, эрготерапия дегеніміз не?

64. Әртүрлі патология кезінде қолданылатын аппараттар мен тренажерлердің түрлерін және оларды қолдану ерекшеліктерін атаңыз.

65. Массаждың физиологиялық және гигиеналық негіздері. Массажға көрсетілімдер мен қарсы көрсетілімдер.

66. Спорттық массажда қолданылатын негізгі дәрілік формалар мен дәрілік құралдарды атаңыз.
67. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтіруде рационалды психотерапия әдістері қалай қолданылады?
68. Спорттық жұмыс қабілетін қалпына келтірудің педагогикалық әдістерін атаңыз.
69. Рационалды тамақтанудың негізгі қағидаттарын атаңыз. Дайындық кезеңдеріндегі спортшылардың тамақтану ерекшеліктері. «Көмірсу терезесі» және «ақуыз терезесі» теориясы.
70. Спортшыларға арналған дараланған тамақтану рациондарын құрудың әдіснамасы қандай?
71. Спортшыларға арналған арнайы тамақ өнімдері туралы қазіргі заманғы түсінік қандай?
72. Спортшылардың тамақтануындағы көмірсу-минералдық кешендерді атаңыз.

5. Спорттағы препатологиялық және патологиялық жағдайлар

73. Спортпен ұтымсыз шұғылдану кезінде пайда болатын патологиялық жағдайлар қандай? Шаршау, қажу, шамадан тыс жүктеменің айрықша белгілерін атаңыз.
74. Митралды қақпақша пролапсы дегеніміз не, ПМК-сы бар спортшыларды жүргізу тактикасы қалай жүзеге асырылады?
75. Жүйке жүйесінің шамадан тыс жүктемесі дегеніміз не? Психосоматикалық бұзылыстарды емдеу қалай жүргізіледі?
76. Тірек-қимыл аппаратының шамадан тыс жүктемесі дегеніміз не? Оның белгілері кезінде спорттық медицина дәрігерінің тактикасы, заманауи емдеу тәсілдері.
77. Ас қорыту, несеп шығару жүйелері мен қан жүйесінің шамадан тыс жүктемесі дегеніміз не?
78. «Әйел-спортшылар триадасы» дегеніміз не?
79. Балалар мен жасөспірімдердегі спорттық жарақаттар мен аурулар. Балалар-жасөспірімдер спортында алдын алу шаралары кешені қалай жүргізіледі?

6. Спорттық медицинадағы шұғыл жағдайлар

80. Анафилаксиялық шок. Гипогликемиялық және гипергликемиялық жағдайлар қалай көрінеді?
81. Физикалық жүктемеге байланысты бронхиалдық астма. Алғашқы көмек көрсетудің ерекшеліктерін атаңыз.
82. Спортшылардың жарақаттары. Жарақаттар мен зақымданулардың жіктелуі, себептері. Бұлшықет жарақаттарында алғашқы көмек. Иммобилизация. Тейптеу. Ортездер.
83. Бас-ми жарақаттары. Спортшылардағы сүйек пен буын зақымдарының жалпы сипаттамасы.

7. Спорттық фармакология

84. Физикалық жұмыс қабілетін қалпына келтіретін фармакологиялық құралдардың жіктелуі, оларды қолданудың негізгі себептері.
85. Спорттағы кардиопротекторларды атаңыз.
86. Адаптогендер, макроэргтер, ноотроптарды атаңыз.

87. Спорттағы иммуномодуляторларды атаңыз.
88. Спорттағы синдромға бағытталған фармакотерапия дегеніміз не?
89. Жаттығу кезеңдері, жарыстар және қалпына келтіру кезіндегі фармакология.

8. Спорттағы физикалық медицина және оңалту

90. ХФЖ (МКФ) тұрғысынан оңалтудың әдіснамалық негіздері. Оңалту бойынша ДДҰ-ның негізгі құжаттарын атаңыз.
91. Қазақстан Республикасындағы оңалту саласының нормативтік-құқықтық базасы дегеніміз не? Оңалту кезеңдерін атаңыз.
92. Оңалту диагнозы, оңалту әлеуеті, оңалту мақсаты мен міндеттері дегеніміз не?
93. Пациенттің жағдайының ауырлық дәрежесін және биологиялық-әлеуметтік функцияларының (БӘФ) бұзылуын бағалаудың халықаралық критерийлерін атаңыз.
94. Спорттық жарақаттарды оңалту қалай жүргізіледі?

9. Спорттағы допинг-бақылау

95. Допинг және антидопингтік бақылау: спорттағы допингтің пайда болуы мен тарихы. Антидопингтік заңнама дегеніміз не?
96. Қазақстандағы допингтік бақылауды ұйымдастыру және өткізу тәртібі, антидопингтік комиссия.
97. Спортта тыйым салынған субстанциялар мен әдістерді терапевтік қолдану.
98. Қазақстандағы допингтік бақылауды ұйымдастыру және өткізу тәртібі, антидопингтік комиссия.
99. Дүниежүзілік антидопинг агенттігінің (WADA) тыйым салынған тізімін атаңыз. WADA кодексі және терапевтік қолдану стандарты нені білдіреді?
100. Антидопинг ережелерін бұзудың түрлерін атаңыз. Антидопинг ережелерін бұзғаны үшін медициналық персоналдың жауапкершілігі қандай?